

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ για ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ εξετάσεις Γ' λυκείου ΕΠΑ.Λ.

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι «άχρηστοι» διανοούμενοι

Πού πήγαν οι διανοούμενοι; Αναρωτήθηκαν αρθρογράφοι της εφημερίδας μας τις προηγούμενες ημέρες, εκφράζοντας μάλλον την γενικότερα ανησυχία για την απουσία ενός στοχαστικού λόγου κριτικής αλλά και για όσα συμβαίνουν στη χώρα μας τον τελευταίο καιρό. Η ερώτηση τους είναι βεβαίως ρητορική.

Οι διανοούμενοι υπάρχουν, εκφράζονται, γράφουν άρθρα σε εφημερίδες, σε περιοδικά, κάνουν διαλέξεις, παρεμβάσεις σε ημερίδες και συνέδρια, γράφουν και εκδίδουν βιβλία. Η ερώτηση που πρέπει να τεθεί λοιπόν είναι όχι πού πήγαν οι διανοούμενοι αλλά γιατί δεν ακούγονται. Δηλαδή το θέμα είναι γιατί οι διανοούμενοι έχουν πάψει πια να έχουν οργανική θέση και οργανικό ρόλο στην κοινωνία μας, να είναι δημόσιοι διανοούμενοι. Και λέγοντας οργανικό ρόλο δεν εννοώ να κινητοποιούν τις μάζες ή να προκαλούν κοινωνικές κινήσεις, αλλά να μπορούν να καθορίζουν, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, τους όρους και τα θέματα του δημόσιου διαλόγου.

Αν δεν με απατά η μνήμη μου, πρέπει να πάμε πολλά χρόνια πίσω για να βρούμε παρεμβάσεις διανοουμένων με κοινωνικό αποτύπωμα και κοινωνικό αντίκτυπο. Δεν θα πάω βέβαια τόσο πίσω, στη δικτατορία των συνταγματαρχών, για παράδειγμα, και στην καταλυτική παρέμβαση του Γιώργου Σεφέρη, με εκείνη την τόσο ηχηρή φράση ότι ξαναγυρίζει στη σιωπή του. Θα πάω στη διαμαρτυρία διανοουμένων, για τον εκφυλισμό του δημόσιου βίου στη δεκαετία του '80, με επικεφαλής έναν άλλον νομπελίστα ποιητή, τον Οδυσσέα Ελύτη. Από τότε ο οργανικός ρόλος των διανοουμένων αρχίζει να φθίνει, μέχρι ολικής εκλείψεως όσον αφορά τη θέση τους στον δημόσιο διάλογο.

Πνευματικός άνθρωπος, που πιστεύει πως είναι "επαρκής καθ'εαυτόν», είναι **εγωιστής** και άγονος ομφαλοσκοπός. Ο αληθινός πνευματικός άνθρωπος όχι μόνο στοχάζεται για τον εαυτό του και τους άλλους, μα και κάτι περισσότερο: δρα για τους άλλους. Όσο σοφός, όσο «ευλογημένος» κι αν είναι, άμα παραμένει αδρανής, καταντά άχρηστος. Και το χρέος αυτό του πνευματικού ανθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σε ώρες κρίσης - κρίσης ιδεών, αρχών, θεσμών, δικαιωμάτων. Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να **υπερασπίσει** τις ελευθερίες τις δικές του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους, να νικήσει τους νωθρούς, να καταγγείλει τους επιτήδειους.

e-ΕΚΦΡΑΣΗ- ΕΚΘΕΣΗ

(διασκευασμένο κείμενο)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A.1. Να παρουσιάσετε στην τάξη σας το περιεχόμενο του άρθρου αυτού με μια περίληψη 100 – 120 λέξεων.

(15 μονάδες)

B.1. Να βρείτε τον τρόπο και τα μέσα πειθούς στην τρίτη παράγραφο.

(5 μονάδες)

B.2. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο κείμενο χωρίς σχόλιο.

(5 μονάδες)

B.3. Τι είδους σύνταξη χρησιμοποιεί ο αρθρογράφος (παρατακτική, υποτακτική σύνδεση ή ασύνδετο σχήμα). Να αιτιολογήσετε την άποψη σας.

“Τότε, προπάντων, έχει καθήκον ο πνευματικός άνθρωπος να δράσει, να μιλήσει, ν' αγωνιστεί, για να **υπερασπίσει** τις ελευθερίες τις δικές του και της κοινωνίας, για να φωτίσει τους αφώτιστους, να νικήσει τους νωθρούς, να καταγγείλει τους επιτήδειους. “

(5 μονάδες)

Γ. Σε ένα άρθρο για την εφημερίδα του Δήμου σας εκθέτετε τις απόψεις σας για τους λόγους που καθιστούν σήμερα αναγκαίες όσο ποτέ άλλοτε την παρουσία και συμμετοχή των πνευματικών ανθρώπων στα κοινά. (200-250 λέξεις)

(20 μονάδες)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Ρίτσος - «Ποιητές»

Στὸν Κώστα ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ

Ὡ, δὲ χωρεῖ καμία ἀμφισβήτηση, ποιητὲς
εἴμαστ' ἐμεῖς μὲ κυματίζουσα τὴν κόμη
-- ἔμβλημ' ἀρχαῖο καλλιτεχνῶν -- καὶ
χτυπητὲς
μάθαμε φράσεις ν' ἀραδιάζουμε κι ἀκόμη

μιὰ εὐαισθησία μας συνοδεύει ὑστερική,
ποὺ μᾶς πικραίνει ἓνα χλωμό, σβησμένο
φύλλο,
μακριὰ ἓνα σύννεφο μαβί. Χιμαιρική
τὴ ζωὴ μας λέμε καὶ δὲν ἔχουμ' ἓνα φίλο.

Μένουμε πάντα σιωπηλοὶ καὶ μοναχοί,
ὅμως περήφανα στὰ βάθη μας κρατοῦμε
τὸ μυστικό μας θησαυρό, κι ὅταν ἤχεῖ
ἡ βραδινὴ καμπάνα ἀνήσυχα σκιροῦμε.

Θεωροῦμε ἀνίδεους, ἀνάξιους κι εὐτελεῖς
γύρω μας ὅλους, κι ἀπαξιοῦμε μιὰ ματιά
μας
σ' αὐτοὺς νὰ ρίξουμε, κι ἡ νέα ξανὰ σελὶς
τὸ θρηνο δέχεται τοῦ ἀνούσιου ἔρωτά μας.

Ἀναμασᾶμε κάθε μέρα τὰ παλιὰ
χιλιοειπωμένα αἰσθήματά μας· ἐξηγοῦμε
τὸ τάλαντό μας: «κελαηδοῦμε σὰν
πουλιά»·
τὴν ἀσχολία μας τόσ' ὠραῖα
δικαιολογοῦμε.

Γιὰ μᾶς ὁ κόσμος ὅλος μόνο εἴμαστ' ἐμεῖς,
καὶ τυλιγόμαστε, μανδύα μας, ἓνα τοῖχο.
Μ' ἔπαρση ἐκφράζουμε τὰ πάθη τῆς

e-ΕΚΦΡΑΣΗ- ΕΚΘΕΣΗ

στιγμῆς
σ' ἕναν -- μὲ δίχως χασμωδίες -- μουσικὸ
στίχο.

Γύρω μας κι ἄλλοι κι ἄν πονοῦν κι ἄν
δυστυχοῦν,
κι ἄν τοὺς λυγίζει, ἄν τοὺς φλογίζει ἢ
ἀδικία -
ὦ, τέτοια θέματα πεζὰ ν' ἀνησυχοῦν
τοὺς ἀστρικούς μας στοχασμούς, εἶναι
βλακεία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A.1. Ποιος είναι ο πομπός και ποιος ο δέκτης του ποιήματος; Τι προβληματισμούς αναπτύσσει ο πομπός στο δέκτη; (100-120 λέξεις)

(15 μονάδες)

B.1. Ο ποιητής γράφει σε ά πληθυντικό πρόσωπο. Γιατί κάνει αυτή την επιλογή;

(5 μονάδες)

B.2. «κελαηδοῦμε σὰν πουλιά»: Γιατί ο ποιητής χρησιμοποιεί εισαγωγικά;

(5 μονάδες)

B.3. Να σχολιάσετε τη γλώσσα και τον στίχο του ποιήματος.

(5 μονάδες)

Γ. “ Θεωροῦμε ἀνίδεους, ἀνάξιους κι εὐτελεῖς γύρω μας ὅλους, κι ἀπαξιοῦμε μιὰ ματιά μας “: Γιατί οι πνευματικοί άνθρωποι απέχουν από τα κοινά; Σύμφωνα με το ποίημα με τι προτιμούν να ασχολούνται; (100-120 λέξεις)